

RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM A ZÁMĚR 1 / 2019

Národopisná kachlová kamna Willyho Russe z Krajského muzea v Chebu

ATELIER RESTAUROVÁNÍ KACHLOVÝCH KAMEN
KOMOŘANSKÁ 87/13, PRAHA 4, 143 00
Sylva Antony Čekalová, Licence MKČR číslo: 15731/2005
tel: 732 469 019, e-mail: info@restaurovanikamen.cz
www.restaurovanikamen.cz

RESTAURÁTORSKÝ PRŮZKUM A ZÁMĚR 1 / 2019

Památka: Národopisná kachlová kamna Willyho Russe

Autor: Willy Russ

Časové určení: kamna byla vytvořena v letech 1941 - 1944

Vlastník: Muzeum Cheb, příspěvková organizace Karlovarského kraje
nám. Krále Jiřího z Poděbrad 493/4, 350 11 Cheb

Lokalizace: Chebský hrad

Restaurátorský průzkum kamen provedli: 28. – 29. června 2018.

Sylva Antony Čekalová - restaurátorka

licence MKČR č. 15731/2005, e-mail: sylva.cekalova@seznam.cz,

tel: + 420 732 469 019

Michal Raušer – kamnář

tel: + 420 604 275 763

Atelier restaurování kachlových kamen

Komořanská 87/13, Praha 4, 143 00

O původu kamen

Tato unikátní kamna začal modelovat na objednávku města Chebu jejich autor, sochař a keramik Willy Russ, v roce 1941 a práce na nich trvaly až do roku 1944. Kamna jsou hodnotná nejen jako jedinečné a řemeslně dokonale zpracované umělecké dílo, ale díky věrným vyobrazením a popisu lidových zvyků a detailně přesnému zachycení krojů vtiskl Willy Russ kamnům význam, který přesahuje svou vypovídací hodnotou i do oblasti etnografické a historické.

Výrobní technika

Kamna jsou vytvořena z hrubozrnné ostřené červenicové hlíny, na lícové straně kryté barevnými glazurami. Willy Russ, vytvořil kamna sochařsky, nikoli jako jednotlivé kachle, ale modeloval je v cečku. Teprve poté byla kamna ještě před vyschnutím rozřezána na jednotlivé kachle a žebra vytvořena odebráním – vydlabáním hlíny ze zadní strany, podle tvaru

lícového reliéfu. Šířka stěny kachle se tedy na různých místech liší. Kachle jsou poměrně vysoce pálené, střep je hutný, těžký, jeví se málo nasákavý. Použity byly transparentní, polokrycí a krycí glazury, místy s engobovým podkladem. Barevně jsou zastoupeny transparentní, bílá, žlutá, fialová, růžová, tyrkysová, zelená, oranžově červená, hnědá a černá. Barevně glazovány jsou plasticky zdobené čelní a boční strany kamen, na kachle zadní strany je užitá polotransparentní bílá glazura nepravidelně nanesená, která je v silnější vrstvě světlejší, a v tenké vrstvě pod ní záměrně prosvítá podkladový červený střep, takže vytváří skvrnitý efekt, podle struktury podkladového střepu

Rozměry

Výška: 238 cm

Rozměry základny: 286 x 145 cm, (zkosený roh 35 cm)

Řadové kachle soklu se středovou kalotou: 23,3 x 23,5 cm

Kachle na zadní straně kamen – sokl: 22,5 – 23 x 22,5 – 23cm

Kachle na zadní straně kamen – v nástavcové části: 29 x 22 cm

Popis kamen

Kamna jsou široká hranolová se skosenými rohy, mírně ustupující nad soklovou částí, ukončená rozšířenou horní římsou. Soklová část: na nízké profilované základně jsou osazeny tři řady kachlů se středovým kruhovým zahloubením, v některých z nichž jsou plasticky znázorněny erby a názvy měst a obcí. Soklovou část uzavírá ustupující profilovaná římsa po obvodu opět se znaky a názvy měst.

Nástavcová část: Ze tří pohledových stran sestává z nepravidelně tvarovaných kachlů bohatě zdobených plasticky modelovanými výjevy chebských lidových obyčejů a s nápisovými stuhami s 63 lidovými příslovími a rčeními. Na čtyřech nárožích jsou na vystupujících konzolách páry v lidových krojích, vždy tři nad sebou. Kamna jsou ukončena mírně rozšířenou profilovanou římsou opět s erby a názvy měst. Zaklopení mohlo být zamýšleno rovněž hladkými kachli (v depozitáři jsou uloženy bedny s nepoužitými hladkými kachli). Nyní jsou kamna uzavřena potěrem z cementové malty.

Zadní strana: Kamna byla již v původním záměru Willyho Russe koncipována pro vsazení topných těles. Nezachoval se bohužel žádný původní náčrt tohoto technického řešení. Zadní stranu, kudy byl zamýšlen přístup k topným tělesům, tvoří hladké kachle. Jsou zde použity dva typy kachlů. **Typ I.** – odpovídá sochařským zpracováním žeber i použitou glazurou, vytvářející v silnější vrstvě světlejší skvrny, ostatním kachlům kamen. Kachle

tohoto typu jsou osazeny v jedné řadě nad soklovou římsou a v jedné řadě pod horní římsou. Po bocích zadní strany kamen je patrné, že stejně jsou zpracovány hladké zadní strany čtyř konzolových kachlů s postavami. Nyní u jednoho z těchto kachlů zadní hladká strana chybí. Ostatní kachle s plastikami párů v krojích tuto zadní hladkou stranu záměrně nemají, aby bylo dodrženo provázání kachlů ve spárách na způsob zdíva. Zbytek zadní strany kamen je zakryt hladkými kachli odlišného vzhledu - **Typ II**. Tyto kachle mají jiné zpracování žeber – jsou vytvořeny nikoli sochařsky odebráním hlíny mezi žebry, ale kamnářsky, tzv. technikou bednění – nalepením pásků z mírně zatuhlé keramické hlíny na rubovou stranu čelní plochy kachle. Použitá keramická hlína se rovněž od ostatních kachlů liší, stejně jako glazura, která je světlejší a spolu s rýhovanou strukturou kachlů, vytváří namísto skvrn spíše nepravidelné pruhy. Robustností zpracování i typem vysoko pálené glazury odpovídají i tyto kachle stylu autora. Je možné, že se jedná rovněž o dílo Willyho Russe, ale o původě jiná kamna. Pro tuto teorii by hovořilo i to, že v depozitáři muzea jsou uloženy další kachle odpovídající těmto všemi výrobními znaky. Jedná se o kachle nikdy nesestavené, různých typů. Jsou mezi nimi i kachle rohové, komínkové, kachel kouřovodu a kachle s různými výřezy. Pro takovéto další typy kachlů není u národopisných kamen žádná možnost využití. Lze tedy soudit, že k nim byly přidány druhotně.

Minulé stavby kamen

Kamna byla Willy Russem vytvořena v letech 1941 – 1944. V roce 1945 za války byla kamna konfiskována, roku 1947 byla převezena na hrad Loket a tam postavena v roce 1952 v Rytířském sále. Do roku 1970, kdy kamna na Lokti stála, návštěvníci ulámali část hlaviček a figur. Po roce 1970 byla kamna rozebrána a nevhodně uložena ve sklepích loketského hradu v prostorách s uhlím. Chebské muzeum získalo kamna v roce 1983 a v roce 1993 byla kamna postavena na Chebském hradě karlovarskou stavební firmou SALYPA. Oproti původnímu uspořádání kachlů, zdokumentovaném na fotografiích z atelieru autora, byly při této poslední stavbě odlišně umístěny některé krojované páry na nárožích kamen (viz fotodokumentace).

Při pohledu zvnějšku je patrné, že k poslední stavbě kamen byla použita tvrdá cementová malta a spáry byly vyplněny cementovým spárováním. Jak hluboko cementové tmely do spár zasahovaly a jak byly řešeny výmazy kachlů nebylo pouze při pohledu zvenčí patrné. Oba jmenované materiály však na keramice pevně lpí a běžným kamnářským postupem jsou kachle neoddělitelné.

Současný stav památky a zjištěná poškození

Kamna jsou v současné době instalována v expozici chebského hradu, kde dochází k pronikání vlhkosti do té míry, že ze stěn opadá omítka, tvoří se plísně a cihlami prostupují soli. Místnost promrzá, okna jsou kryta pouze mřížemi. Kamna jsou dlouhodobě vytavena působením vlhka a mrazu a hrozí jejich úplné zničení!

Jen díky kvalitnímu vysokému vypálení keramiky a dobrému propojení glazury se střepem nedošlo dosud k plošnému sprášování glazury. Proces jejího uvolnění však již nastal, na glazuře jsou patrné výkvěty solí prostupující krakelováním, místy je glazura odpadáná, na několika místech uvolněná, a její odpadnutí je pouze otázkou času. Šest kachlů je rozlomených, na dalších 6 jsou patrné praskliny. Většina lomů je zatřena tmavě šedým cementovým tmelem, kterým jsou kamna vyspárována, některé i široké praskliny jsou však netmelené a mohlo k nim dojít později po stavbě kamen. Na čelní straně kamen jsou patrné dvě výrazné praskliny procházející po celé jejich výšce, a to na obou stranách cca 40 cm od okraje. Většinou prochází v cementových spárách, ale jsou zasaženy i dva kachle – výjev Velikonoční jízda - Austareiten a Svatojánský oheň - Kanasfeiarl. Chybí čtyři figury zvířat – psy, kočky, 35 hlaviček postav, které byly v minulosti odlomeny, byly později nahrazeny sádrovými fantomy v základním kulatém tvaru a naznačené barevnosti, 3 další zcela chybí. Nově vytvořen ze sádry je také městský znak na čele kamen. Na levé straně jsou odlomené dvě kulovité torované ozdoby pod konzolami a část kulovitého dekoru horní římsy. Otloučené jsou další drobnější části dekoru na celých kamnech, místy chybí části nápisových stuh. Tyto prvky se nedochovaly. V soklu kamen na několika místech je odražený střep v okrajích kachlů, nyní dotmelený tvrdým šedým cementem. Tvrdé cementové spárování je materiál velmi nevhodný, neboť je tvrdší nežli samotný střep a při pohybu kachlů a rozestupu spáry, dochází namísto neškodného vydrolení spárování, jako by tomu bylo u klasického spárování hlínou, k odprýskání glazury v hraně kachle (viz. fotodokumentace.)

Předchozí známé restaurátorské zásahy

Od doby instalace kamen na chebském hradě, tedy od 90. let byly prováděny opravy ulámaných hlaviček figur. Modelované nejprve s naznačením obličejů, poté po jejich opětovném odlámaní návštěvníky již pouze v základním tvaru. Barevně retušované vodovými barvami, na povrchu natřeny liholakem. Barevně retušována bez tvarové modelace jsou rovněž některá otloučená místa. Ze sádry byl vymodelován a barevně namalován také erb města Chebu (s nápisem Eger) nad soklem na čelní straně kamen. Na několika místech jsou

patrné pozůstatky průhledného křehkého lepidla přeteklého přes glazuru. Tímto lepidlem je slepen rovněž jeden z kachlů uložených v depozitáři.

Průzkumové sondy pro zjištění možnosti demontáže kamen

Pro dlouhodobé zachování těchto vzácných kamen je nezbytný jejich přesun z nevyhovujících podmínek sklepení do klimaticky stabilního suchého prostředí. Proto při restaurátorském průzkum v roce 2018 byly provedeny sondy do horního záklopu a na několika místech do spár kamen. Účelem těchto sond bylo zjistit jak byla kamna sestavena, jakým materiálem byly k sobě kachle spojovány, a zda bude vůbec možná jejich demontáž aniž by došlo ke zničení nebo vážnému poškození keramiky.

Nejprve byla navrtána sonda v záklopu kamen a poté, co bylo jisté, že zde pod cementovým potěrem nejsou žádné keramické kachle, byl otvor postupně zvětšen natolik, že do kamen bylo možné po štaflích sestoupit. Strop kamen je tvořen hurdiskami, na něž byla vylita cca 6 cm silná vrstva betonu, který zatekl bohužel z boku nejen do hurdisk ale plně i do římsových kachlů, což bylo jistě účelem aby římsa dobře držela.

Postupným odsekáváním, odvrtáváním a odřezáváním byly odebrány v jednom místě u zadní strany kamen cihly do hloubky cca 50 cm na šířku jedné cihly až po úroveň žeber samotných kachlů. Tato sonda ukázala, že kachle byly vzájemně spojovány o trochu měkčí, přesto však stále dosti tvrdou vápeno-cementovou maltou a těsně k žebrům byl dovnitř kamen vyzděn tubus z plných cihel. Prostor mezi cihlami a vnějšími kachli je z větší části vyplněn rovněž vápeno-cementovou maltou, poklep pouze místy ukazuje na vzduchové mezery.

Ukázalo se, že jakékoli otřesy při uvolňování vnitřních vyzdívek, poškozují - odprýskávají glazuru v hranách kachlů, kde jsou spáry vytmeleny tvrdým šedým cementem. Je tedy zřejmé, že všechny spáry bude nejprve nutné zbavit cementového spárování nežli bude možné provádět jakékoli zásahy uvnitř kamen a oddělovat jednotlivé kachle.

Další sondy byly tedy navrtány na různých místech do spár, aby bylo jasné, jak hluboko cementové spárování zasahuje. Jeví se naštěstí spíše povrchové, zasahující do hloubky od několika milimetrů do cca 2-3 centimetrů. Místy přesahuje cementový tmel přes glazuru, takže to co na první pohled vypadá jako např. 2 cm mezera mezi kachli, je ve skutečnosti cement pod níž je skutečná spára pouze 1-2 mm. Tuto skutečnost je třeba mít na zřeteli při prořezávání spár, které bude nutné provést ještě před samotným uvolňováním vnitřních výplní, aby nedocházelo k odprýskání glazury v hranách kachlů vlivem otřesů.

Po provedení sond a zkoušek uvolnění cementových výmazů je tedy zřejmé, že kamna bude možné demontovat. Je však třeba počítat s tím, že práce bude velmi časově náročná a jen samotná demontáž bude patrně trvat několik měsíců. Některé spáry jsou velmi špatně přístupné a při jejich uvolňování je třeba dbát maximální opatrnosti aby nedošlo k poškození modelace figur ani glazury v okolí spár. Podrobněji bude o postupu demontáže pojednáno níže v návrhu restaurátorských a kamnářských zásahů

Vyhodnocení průzkumových prací a návrh restaurátorských a kamnářských zásahů

Tato kamna jsou jedinečným, sochařsky a keramicky výjimečně zpracovaným dílem. Oproti tradičním historickým kachlovým kamnům mají však význam nejen pro svou uměleckořemeslnou hodnotu, ale svými náměty zobrazujícími lidové zvyky, městské znaky a tradiční kroje Chebska, přesahují i do oblasti etnografické, jazykovědné a historické. Jako takové jsou velmi cenné a lze je považovat za památku výjimečného významu.

Bohužel situace je pro kamna velmi vážná. V současných podmínkách hrozí jejich nenávratné zničení, přitom jakékoli restaurátorské zásahy vedoucí k zastavení destrukčních procesů jsou bez přesunu do suchých a nepromrzajících prostor neproveditelné (za současných podmínek nelze zastavit prostup solí a uvolňování glazury). Rozebrání kamen tak zůstává jedinou cestou k jejich záchraně, protože zlepšení podmínek v kasematech Chebského hradu se jeví jako dlouhodobě neproveditelné. Potřebné by bylo zamezení pronikání vlhkosti do objektu, uzavření (oddělení od venkovního prostředí), odvlhčení a po většinu roku také temperování místnosti ve které kamna stojí.

Demontáž kamen: Proces rozebírání kamen bude muset být velmi pozvolný, Cementové spárování bude postupně od glazury uvolňováno pomocí skalpelů a opatrným odsekáváním malými dlátky. Poté, po odkrytí skutečné šířky spár bude ve spáře uvolněno pomocí mikrobrosky s řezacími a vrtacími diamantovými nástavci.

Teprve po uvolnění cementového spárování na čelní glazované straně kamen bude možné přistoupit k rozebrání vnitřního cihelného tubusu a opatrného oddělení jednotlivých kachlů. To se bude dít postupným odsekáváním, odvrtáváním a odřezáváním cihel a maltových výplní ve spárách mezi kachli. Malta uvnitř žebírek kachlů bude na převoz kachlů ponechána a postupně opatrně odstraňována ve vhodnějších podmínkách restaurátorského atelieru.

Je třeba počítat s tím, že i při sebevětší opatrnosti může místy dojít k drobnému odření glazury nebo střepu kachlů v hranách, kde jsou ve styku s cementovým spárovacím tmelem a vápenocementovou maltou. Přesto je to pro keramiku lepší varianta nežli narušení a opadávní glazury z čelní strany kamen, ke kterému již nyní dochází a které by bez zlepšení stávajících podmínek časem vedlo k destrukci kamen.

Kachle i všechny jednotlivé drobné části budou během demontáže pečlivě fotodokumentovány a označeny reverzibilním způsobem (např. obyčejná tužka na zadní nepohledové straně kachlů) podle jejich umístění na kamnech. Zároveň s fotodokumentací bude provedeno kresebné vyznačení polohy všech jednotlivých dílů.

Transfer kachlů: Kachle budou pečlivě zabaleny, každý kachel i zlomek zvlášť, aby nedošlo k dalšímu odrolení hran. Poté budou převezeny k restaurátorským zásahům do dílny restaurátora.

Odstranění zbylých maltových výplní a cementových tmelů: Z prostoru mezi žebry z vnitřní strany kachlů budou odstraněny maltové výplně postupným odvrtáváním a opatrným odsekáváním tak, a pouze do té míry, aby nedošlo k poškození a ztrátě keramického střepu kachlů. Cementové tmely z glazované strany kachlů a ze spár budou postupně opatrně snímány pomocí skalpelů.

Povrchové čištění: Kachle budou z lícové strany očištěny za použití parního čističe, destilované vody, bavlněných textilií a kartáčků. V místě kde je vlivem promrzání a prostupu solí narušena soudržnost glazury se střepem, bude nejprve provedena konsolidace glazury.

Odsolování a zpevnění glazury:

Aby byly kachle v maximální míře zbaveny solí proniklými do keramiky z vnitřních vyzdívek, budou na ně aplikovány zábaly z destilované vody a buničiny Arbocel. Tyto zábaly budou prováděny ze zadní strany kachlů, aby sůl odcházela rezným střepem, nikoli přes glazuru, kterou by tak dále odtlačovala. Zábaly budou aplikovány opakovaně, střídavě s vysušováním kachlů, až do zastavení krystalizace solí.

Místa s narušenou soudržností střepu a glazury, případně souvrství střep / engoba / glazura, budou před čištěním i odsolováním zpevněna vhodným petrifikačním roztokem.

Druhotné sádrové opravy:

Sádrové prvky – chybějící hlavičky, tmely prasklin a znak města Chebu budou odstraněny a nahrazeny pálenou keramikou (podrobněji popsáno níže).

Lepení kachlů a zajištění prasklin: Rozlomené kachle budou v lomech vyčištěny od cementových tmelů a dalších nečistot, aby bylo možné přesné sesazení zlomků. Při lepení střepů a zajišťování prasklin je nutno použít lepidlo, které je ve spoji dostatečně pevné a zároveň vykazuje určitou míru pružnosti a je opět měkčí nežli keramický střep kachlů. Vhodné je například lepidlo Dispercoll D2, které je vodou odstranitelné a zachovává si určitou míru pružnosti. Při použití tvrdých lepidel na bázi pryskyřice nebo cementu dochází často k tomu, že při dalším rozlomení slepeného kachle (ať vlivem pnutí, otřesů nebo pádu či úderu) vede lom těsně vedle slepeného místa nebo v něm, ale tvrdé lepidlo s sebou strhává i vrstvu střepu, která je tak nevratně zničena.

Navrhované reverzibilní lepidlo Dispercoll D2 vytváří odstranitelný spoj, který je však jen pomocný. Bezpečnou soudržnost lepených částí zajistí keramické žáruvzdorné plomby umístěné na zadní, neglazované straně kachlů, které lze v případě potřeby budoucích restaurátorských zásahů odstranit provlhčením a odklepnutím. Stejně je třeba zajistit i kachle naprasklé. **U kachlů již dříve slepených** bude provedena revize spojů, zkoušky na typ lepidla a možnosti jeho odstranění. Pokud bude spoj oddělitelný bez poškození střepu, bude lom vyčištěn od zbytků starého lepidla a provedeno nové přesnější slepení. Pokud by se ukázalo, že k lepení byla v minulosti použita například epoxidová pryskyřice, která je bez destrukce střepu podstatě neoddělitelná, bude pravděpodobně nutné slep ponechat a pouze očistit lepidlo přeteklé přes glazuru. Jakékoli sporné otázky a nová zjištění v průběhu restaurování budou konzultována s vlastníky kamen a odpovědnými pracovníky památkové péče.

Doplnění drobných otlučených ploch glazury a střepu:

Kachle jsou z poměrně vysoce páleného materiálu s malou nasákavostí. Jen díky tomu přečkala i ve stávajícím vlhkém a promrzajícím prostředí. Pro restaurátorské doplňky je třeba použít materiál měkčí než je samotný střep, který lze odstranit bez zdlouhavého máčení keramiky a bez použití chemických rozpouštědel. Vzhledem k problémům se zasolením a soudržností glazury je vhodné vyhnout se sádře, která je hygroskopická a soli by do střepu opět vnášela. Povrchové barevné retuše doporučuji provést tzv. „za studena“ nepálenou tepelně odolnou hmotou na keramické bázi, způsobem vedoucím k celkovému sjednocení

vzhledu kamen, tedy plně respektující původní tvar a barevnost kachlů včetně odstínu okolní glazury. Doplnky budou na závěr ručně zaleštěny, případně ošetřeny ochranným filmem Paraloidu B 72, ale pouze na nově dodané části bez přesahu na glazuru originálů.

Doplnění větších nedochovaných prvků a odlomených částí střepu:

Tyto větší části navrhuji doplnit v keramickém páleném materiálu. Ideálně odlišné struktury a odstínu střepu nežli je střep originálů, aby při budoucích průzkumech a restaurování nedošlo k záměně s originály k mylným závěrům.

Nedochované hlavičky postav a chybějící celé figury navrhuji domodelovat detailně pouze v případě, že je dostupná dostatečně dobrá fotodokumentace jejich podoby z doby před jejich ztrátou, například fotografie z dílny Willyho Russe nebo fotografie z Lokte. Modelace by byla provedena s přihlédnutím ke zpracování ostatních dochovaných originálů. Pokud však neexistuje žádný doklad jak chybějící hlavičky vypadaly, navrhuji je pojednat pouze v základním tvaru, možná jen s naznačením obličeje – konečné pojetí by mělo být konzultováno s pracovníky památkové péče. Musí být však zřejmé, že se nejedná o originál a neměly by vzniknout žádné novotvary, které by zasahovaly do autorského díla Willyho Russe. Navrhuji úpravu např. jen v režné barvě hlíny bez barevné úpravy. Možností jak nedochovanou modelaci pojmout je jistě více a měly by být určitě diskutovány s dalšími pracovníky, např. odborníky na dílo Willyho Russe. Chybějící celé figury – zvířecí nebo lidské, pokud nejsou žádné podklady o jejich původním tvaru, doporučuji ponechat bez doplnění. Chybějící geometrické prvky – části římsy apod. lze domodelovat podle dochovaných ostatních originálů a lze je tedy doplnit včetně původní barevnosti, tedy jako glazovanou keramiku. Všechny nově vytvořené keramické části budou k originálům přisazeny pomocí reverzibilního lepidla a přechod bude barevně zaretušován doplňkovou hmotou použitou k dotmelení sedřené glazury a drobných částí střepu.

Kamnářská rekonstrukce:

Při stavbě kamen by měly být použity ke spojování kachlů materiály dovolující opětne snadné a nedestruktivní oddělení jednotlivých kachlů a umožňující jejich potřebnou dilataci. Nejvhodnějším, staletými ověřeným materiálem, zůstává kamnářský jíl (hlína) ostřený pískem nebo s příměsí plev. Jak je vidět i z poslední stavby těchto kamen, tvrdé zednické i kamnářské malty a tmely na bázi cementu jsou pro historickou keramiku velmi nevhodné. Kamnům neškodí, jsou-li tyto tvrdé malty a lepidla použity ke spojování vnitřních šamotových prvků v topeništi v případě rekonstrukce kamen na vytápění (byť i zde lze použít kamnářský

jíl) ale při spojování kachlů i jejich propojení s vnitřními vyzdívkami by měl být vždy použit výhradně kamnářský jíl.

Spárování: Doporučuji spárování pojednat jako hliněné, kamnářskou hlínou použitou ke stavbě kamen, povrchově barevně upravené hlinkami do odstínu základní glazury, aby kamna působila opticky sjednoceným dojmem.

Navrhované materiály pro restaurování a kamnářskou rekonstrukci:

Čištění: destilovaná voda, parní čištění

Odsolování: Destilovaná voda, buničina Arbocel

Petrifikace uvolněné glazury: 10% roztok Dispercollu D2 a destilované vody nebo 5% roztok Paraloidu B 72 v acetonu.

Lepení: Dispercoll D2 - polyvinylacetátové disperzní lepidlo, výrobce Druchema ČR

Zajištění lepených kachlů a prasklin: Plomby - keramické šamotové destičky upravené na potřebnou velikost a tvar, pojivo - vysokopecní žáruvzdorný tmel - pro užití na historickou keramiku měkčený přídavkem jemného říčního písku.

Hmota pro domodelování a tmelení drobnějších nedochovaných částí: tepelně odolná hmota na keramické bázi - pojivo, kaolin, barvicí složky - anorganické pigmenty krystalického charakteru – keramická barvítka, výrobce Welte, Německo a výrobce Glazura a.s. Roudnice nad Labem, ČR

Keramické repliky větších nedochovaných prvků: keramická pálená hlína, glazury co nejvíce typem a barevností odpovídající originálům

Kamnářská rekonstrukce: ostřený kamnářský jíl, drátěné svorky, tašky, cihly, šamotové desky

Spárování: kamnářská hlína užitá ke spojování kachlů povrchově upravená barevnými hlinkami

Všechny tyto materiály jsou pro potřeby budoucích restaurátorských zásahů beze zbytku odstranitelné postupným odvlhčováním, v případě jistících plomb odvlhčením a odklepnutím.

Časové rozvržení prací:

Vzhledem k velké časové náročnosti prací navrhuji rekonstrukci kamen rozdělit do jednotlivých etap provedených v průběhu několika let.

I.etapa: odborné rozebrání kamen – postupné narušování a odebrání cementového pojiva ze spár, odbrušování a odvrtáváním, vnitřních vyzdívek až do uvolnění jednotlivých kachlů. Předpokládaná doba trvání I.etapy cca 3 - 4 měsíce.

II.etapa: odstranění cementu a cementové malty z kachlů v maximální možné míře., očištění čelních stran kachlů, odsolování a petrifikace uvolněné glazury. Předpokládaná doba trvání II.etapy cca 3 - 4 měsíce

III.etapa: Restaurátorské zásahy na kachlích - domodelování drobných orlučených částí střepe a glazury, doplnění odlámaných větších chybějících prvků v keramickém materiálu. Předpokládaná doba trvání III.etapy cca 3 měsíce

IV.etapa: Kamnářská rekonstrukce s použitím tradičních reverzibilních hliněných výmazů a závěrečné spárování rovněž reversibilními materiály. Předpokládaná doba trvání IV.etapy cca 4 týdny

V Praze dne 7.2. 2019

Sylva Antony Čekalová - restaurátorka